

Wojciech Ciemski

CYBERSECURITY

W PYTANIACH I ODPOWIEDZIACH

wydanie II

Autor: Wojciech Ciemski
Tytuł: Cybersecurity w pytaniach i odpowiedziach
Wydanie: II, rozszerzone
Rok wydania: 2026
ISBN: 978-83-980907-1-1
Projekt okładki: Wojciech Ciemski
Projekt typograficzny i skład: Wojciech Ciemski
Redakcja i korekta: Wojciech Ciemski

Prawa autorskie

© 2026 Wojciech Ciemski

Wszelkie prawa zastrzeżone.

Niniejsza publikacja ani żadna jej część nie może być powielana, rozpowszechniana ani przetwarzana w jakiegokolwiek formie (elektronicznej, mechanicznej, kserograficznej, nagraniowej lub innej) bez uprzedniej pisemnej zgody autora, z wyjątkiem krótkich cytatów wykorzystywanych w celach recenzji lub analizy.

Zastrzeżenia prawne

Informacje zawarte w książce mają charakter edukacyjny i zostały opracowane z najwyższą starannością. Autor nie ponosi odpowiedzialności za skutki wykorzystania przedstawionych treści w praktyce.

Cyberbezpieczeństwo jest dziedziną dynamicznie rozwijającą się, dlatego część informacji może ulec dezaktualizacji wraz z rozwojem technologii oraz pojawieniem się nowych zagrożeń.

Znaki towarowe

Nazwy produktów, firm i technologii użyte w książce mogą stanowić znaki towarowe lub zastrzeżone nazwy ich właścicieli. Zostały wykorzystane wyłącznie w celach informacyjnych i edukacyjnych.

Odpowiedzialność i użycie w praktyce

Czytelnik wykorzystuje zawarte w książce informacje na własną odpowiedzialność. Treści mają charakter edukacyjny i nie stanowią zachęty do podejmowania nieautoryzowanych działań.

Wszelkie działania związane z testowaniem bezpieczeństwa, analizą systemów czy ingerencją w infrastrukturę IT powinny być wykonywane wyłącznie w środowiskach testowych lub za wyraźną zgodą właściciela systemu.

Nieautoryzowane działania w systemach informatycznych mogą stanowić naruszenie prawa.

Kontakt

Wojciech Ciemski

Security Bez Tabu®

<https://securitybeztabu.pl>

kontakt@securitybeztabu.pl

*Ukochanej żonie, bez której ta książka by nie powstała.
Za cierpliwość, wsparcie i wiarę w to, co robię – nawet wtedy, gdy sam
miałem wątpliwości. Za wszystkie wieczory, które zamiast wspólnie
spędzić, oddałem tej książce.*

*Moim dzieciom, małym hakerkom – żebyście kiedyś mogły zobaczyć, że
to, co robi tata, to nie tylko komputer i klawiatura, ale pasja, upór i
praca, która zostawia po sobie coś realnego.*

*Tacie, który zaraził mnie pasją do IT i cybersecurity.
To od Ciebie wszystko się zaczęło – ciekawość, pierwsze pytania i chęć
zrozumienia, jak to wszystko działa.*

Spis Treści

SŁOWO WSTĘPNE	24
OD AUTORA	29
SYSTEMY OPERACYJNE	32
Co to jest system operacyjny i jakie są jego podstawowe funkcje?	32
Jakie są różnice między systemami operacyjnymi Windows, Linux i macOS?	34
Co to jest proces i wątek w kontekście systemu operacyjnego?	36
Wyjaśnij, jak działa zarządzanie pamięcią, w tym pamięć wirtualna, stronicowanie (<i>paging</i>) i segmentacja w systemach operacyjnych.	38
Co to jest system plików i jakie są jego rodzaje? Porównaj NTFS, FAT32 i ext4.	40
Jak działa mechanizm uprawnień plików w systemach Linux i Windows? Omów pojęcia takie jak SUID, SGID, sticky bit oraz ACL.	41
Co to jest <i>shell</i> i jakie są jej rodzaje? Jakie są podstawowe komendy systemu Linux?	45
Co to jest <i>registry</i> w systemie Windows i jaka jest jego rola?	47
Jak działa <i>process scheduling</i> i <i>priority management</i> w systemach operacyjnych?	49
Wyjaśnij pojęcie <i>multithreading</i> i jak jest obsługiwane przez system operacyjny.	51
Jak operating system zarządza urządzeniami input/output (I/O)?	52
Wyjaśnij pojęcie <i>deadlock</i> i jak system operacyjny go unika.	54
Co to jest <i>swap</i> i jak działa w systemie Linux?	55

Co to jest <i>zombie process</i> w systemie Linux?	57
Jakie są różnice między <i>user mode</i> a <i>kernel mode</i> ?	57
Co to jest <i>journaling file system</i> i jakie ma zalety? Jak działa mechanizm <i>journaling</i> w systemach plików?	58
Jak działa mechanizm <i>signals</i> w systemie Linux?	60
Co to jest pamięć podręczna (<i>cache</i>) i jak jest zarządzana przez <i>operating system</i> ?	61
Co to jest mechanizm <i>pipe</i> i jak jest używany w systemach Unix/Linux?	63
Co to jest <i>bootloader</i> i jaka jest jego rola w uruchamianiu systemu operacyjnego?	64
Co to jest <i>init system</i> w Linux i jakie są jego rodzaje (<i>SysVinit</i> , <i>systemd</i>)?	65
Jak działa Application Programming Interface (API) w systemie operacyjnym?	66
Co to jest <i>kernel module</i> i jak jest ładowany w systemie Linux?	68
Wyjaśnij pojęcie <i>kernel compilation</i> i kiedy jest to konieczne.	68
Jak działa mechanizm obsługi przerwań w systemie operacyjnym?	70
Jak działa mechanizm <i>virtualization</i> i <i>containerization</i> na poziomie systemu operacyjnego? Omów różnice między nimi, ich zalety i wady w kontekście bezpieczeństwa.	72
Co to jest <i>symlink</i> i <i>hard link</i> w systemach plików?	74
Jak działa mechanizm <i>copy-on-write</i> w zarządzaniu pamięcią?	76
Co to jest <i>process isolation</i> i dlaczego jest ważna?	77
Jak działa mechanizm kontroli dostępu w systemach operacyjnych? Omów modele <i>MAC</i> i <i>RBAC</i> .	79
Jak działa system kolejkowania zadań (np. <i>cron</i> , <i>Task Scheduler</i>) w systemie operacyjnym?	80

Jak działa mechanizm logowania zdarzeń i przechowywania logów systemowych w systemie operacyjnym?	83
Co to jest system plików rozproszonych?	84
Co to jest <i>cgroups</i> i <i>namespaces</i> w systemie Linux i jakie mają zastosowanie w izolacji zasobów?	85
Co to jest <i>sysfs</i> i <i>procfs</i> w systemie Linux?	87
Jak działa mechanizm <i>SELinux</i> i <i>AppArmor</i> ? Porównaj je i omów ich wpływ na bezpieczeństwo systemu.	89
Wyjaśnij pojęcie <i>buffer overflow</i> i jak system operacyjny może mu zapobiegać.	91
Co to jest <i>TPM (Trusted Platform Module)</i> i jak współpracuje z systemem operacyjnym?	92
Jak działa mechanizm <i>UEFI Secure Boot</i> i jakie ma znaczenie dla bezpieczeństwa?	94
Wyjaśnij pojęcie <i>Full Disk Encryption</i> i jak jest realizowane na poziomie systemu. Omów mechanizmy takie jak <i>BitLocker</i> i <i>LUKS</i> .	95
Jak działa mechanizm <i>hibernation</i> w systemach operacyjnych?	97
Co to jest mechanizm logowania użytkowników i jak jest zarządzany przez system operacyjny? Wyjaśnij pojęcia <i>UID</i> i <i>GID</i> w systemie Linux.	99
Jak działa mechanizm <i>sudo</i> i jakie ma zastosowanie?	100
Co to są <i>environment variables</i> i jak są używane?	101
Co znajdziemy w plikach <i>/etc/passwd</i> i <i>/etc/shadow</i> w systemie Linux?	103
Jak można wykorzystać programy <i>wget</i> i <i>curl</i> ?	104
Jak w bezpieczny sposób można połączyć się z serwerem?	106
Wyjaśnij znaczenie regularnej aktualizacji oprogramowania i systemów operacyjnych.	108
Co to jest i jak działa <i>Active Directory (AD)</i> ?	109

Jakie znasz programy do wirtualizacji?	110
Co to jest <i>Docker</i> i do czego służy?	112
Jakie są typy <i>backupu</i> (kopii zapasowych) i jak zapewnić <i>backup</i> i odzyskiwanie danych w przypadku awarii?	113
Czym różni się <i>backup</i> od <i>archiving</i> ?	116
Co to jest <i>LVM</i> i jakie są zalety korzystania z <i>LVM</i> ?	117
Jakie znasz systemy plików obsługiwane przez Linux i Windows?	118
Czym różni się konto <i>root</i> od zwykłego konta użytkownika?	119
Gdzie kieruje adres 127.0.0.1?	120
Jakie są najlepsze praktyki w utrzymaniu systemu oraz w zarządzaniu jego aktualizacjami?	121
Jakie narzędzia zastosujesz do automatyzacji zadań administracyjnych?	123
Jakie są różnice pomiędzy <i>shell</i> a <i>reverse shell</i> ?	124
Co to jest mechanizm <i>udev</i> w systemie Linux i jakie ma zadania?	125
Wyjaśnij pojęcie <i>kernel panic</i> i jakie są jej przyczyny.	126
Jak działa mechanizm odzyskiwania systemu po awarii?	128
SIECI	131
Wyjaśnij różnice między modelami OSI a TCP/IP oraz wymień warstwy modelu TCP/IP.	131
Co to jest adres <i>IP</i> , z czego się składa, i jakie są różnice między <i>IPv4</i> a <i>IPv6</i> ?	133
Jaka jest różnica między publicznym a prywatnym adresem <i>IP</i> ? Podaj przykład prywatnego adresu <i>IP</i> .	134
Jak działa maska podsieci i do czego służy?	135

Co to jest brama domyślna (<i>default gateway</i>) w sieciach komputerowych?	136
Jaka jest różnica między adresem <i>IP</i> a adresem <i>MAC</i> ? Co to jest <i>MAC address</i> i jakie ma znaczenie w sieci lokalnej?	137
Co to jest <i>NAT (Network Address Translation)</i> , jakie są jego typy i jak działa mechanizm <i>NAT Loopback</i> ?	139
Wyjaśnij działanie protokołu <i>ARP (Address Resolution Protocol)</i> .	140
Co to jest protokół <i>DHCP</i> , jak działa w sieci, i co to jest <i>DHCP Relay</i> ?	141
Jak działa <i>DNS</i> i jakie jest jego znaczenie w sieciach komputerowych?	143
Co to jest <i>VLAN</i> , do czego jest używany, co to jest <i>VLAN Trunking</i> i jakie są jego korzyści?	144
Co to jest <i>VLAN hopping</i> i jak się przed nim zabezpieczyć?	146
Co to jest segmentacja sieci i jakie ma znaczenie dla bezpieczeństwa?	147
Co to jest przełącznik (<i>switch</i>), jak działa, czym różni się od koncentratora (<i>hub</i>) i jaka jest różnica pomiędzy routerem a <i>switchem</i> ?	149
Co to jest router i jaka jest jego rola w sieci?	150
Jakie urządzenia wykorzystuje się do budowania sieci i jakie są ich funkcje?	151
Wyjaśnij różnice między siecią <i>LAN</i> , <i>MAN</i> i <i>WAN</i> .	153
Co to jest topologia sieci i jakie są jej rodzaje? Jakie znasz topologie sieci i architektury sieciowe?	154
Jak działa protokół <i>TCP</i> , jakie ma cechy charakterystyczne i co to jest trójfazowe uzgadnianie połączenia (<i>Three-way handshake</i>)?	156
Co to jest protokół <i>UDP</i> i kiedy jest używany zamiast <i>TCP</i> ?	158
Co to jest <i>firewall</i> , jakie są jego rodzaje i jakie są różnice między <i>firewallem</i> sprzętowym a programowym? Jaka jest różnica między rozwiązaniami <i>firewall</i> a <i>WAF</i> ?	159

Co to jest DMZ (Demilitarized Zone) w kontekście sieci komputerowych?	160
Wyjaśnij pojęcie ataków sieciowych takich jak <i>DoS/DDoS</i> , <i>Man-in-the-Middle</i> , <i>ARP Poisoning</i> , <i>DNS Spoofing</i> , <i>Smurf Attack</i> , <i>MAC Flooding</i> , <i>VLAN Hopping</i> i jak się przed nimi bronić.	161
Jak działa protokół <i>SSL/TLS</i> w zabezpieczeniu komunikacji sieciowej?	164
Co to jest <i>VPN</i> , jakie są jego zastosowania i jakie technologie <i>VPN</i> oraz bezpieczeństwa sieci znasz?	166
Wyjaśnij działanie protokołu <i>IPsec</i> .	168
Jak działa protokół <i>SSH</i> i jakie ma zastosowanie w sieciach?	169
Co to jest protokół <i>FTP</i> , jakie są jego bezpieczne alternatywy i jakie zalety ma <i>SFTP</i> nad <i>FTP</i> ? Czy <i>FTP</i> jest bezpieczniejsze niż <i>SSH</i> ?	170
Wyjaśnij działanie protokołu <i>HTTP</i> i różnice między <i>HTTP</i> a <i>HTTPS</i> .	171
Wyjaśnij różnice między protokołami zabezpieczeń sieci <i>Wi-Fi</i> : <i>WEP</i> , <i>WPA</i> i <i>WPA2</i> . Czy w sieciach bezprzewodowych powinno się korzystać z <i>WEP</i> ?	172
Co to jest sieć bezprzewodowa i jakie są jej standardy (np. <i>802.11a/b/g/n/ac</i>)?	173
Co to jest <i>SSID</i> i jakie ma znaczenie w sieciach <i>Wi-Fi</i> ?	175
Co to jest adresowanie statyczne i dynamiczne w sieciach <i>IP</i> ?	176
Wyjaśnij pojęcie <i>QoS (Quality of Service)</i> i jego znaczenie w sieciach.	177
Jak działa <i>load balancing</i> w sieciach komputerowych?	178
Co to jest sieć peer-to-peer (<i>P2P</i>) i sieć klient-serwer? Jakie są ich cechy?	179
Co to jest <i>multicast</i> i jakie ma zastosowanie?	180
Jak działa protokół <i>STP (Spanning Tree Protocol)</i> i do czego służy?	182
Wyjaśnij pojęcie <i>port security</i> na przełącznikach sieciowych.	184
Jak działa technologia <i>Power over Ethernet (PoE)</i> ?	185

Co to jest sieć definiowana programowo (*Software Defined Network, SDN*) i jakie ma zalety? 186

Wyjaśnij pojęcie sieci rozległej (*Wide Area Network, WAN*) i technologie jej realizacji. 187

Jak działa protokół *Voice over Internet Protocol (VoIP)* i jakie są jego wymagania sieciowe? 189

Wyjaśnij działanie protokołu *Network Time Protocol (NTP)* i jego znaczenie w sieciach. 191

Jak działa protokół *Open Shortest Path First (OSPF)* i jakie są jego zalety? 192

Wyjaśnij pojęcie *Maximum Transmission Unit (MTU)* i jego wpływ na sieć. 194

APLIKACJE WEBOWE 196

Co to jest aplikacja webowa, jak różni się od tradycyjnej aplikacji desktopowej i strony internetowej? Jakie narzędzia są używane do jej tworzenia? 196

Jak działa model klient-serwer w kontekście aplikacji webowych? 197

Co to jest protokół *HTTP* i jakie są jego główne metody (*GET, POST, PUT, DELETE, etc.*)? Jaka jest różnica między metodami *GET* i *POST*? 199

Wyjaśnij różnicę między *HTTP* a *HTTPS* pod względem funkcjonalności. 200

Co to jest przeglądarka internetowa i jaka jest jej rola w działaniu aplikacji webowych? 201

Jakie są podstawowe technologie używane do tworzenia frontendu aplikacji webowych? 202

Co to jest *HTML*, jakie są jego podstawowe elementy i wymień najważniejsze tagi języka *HTML*. 204

Jak działa *CSS* i do czego jest używany w aplikacjach webowych? 206

Wyjaśnij pojęcie *DOM (Document Object Model)* i jego znaczenie w manipulacji stroną. 207

Co to są <i>frontend frameworks</i> i podaj przykłady (np. <i>React</i> , <i>Angular</i> , <i>Vue.js</i>). Jakie technologie stosuje się do tworzenia interaktywnych interfejsów użytkownika (<i>User Interface, UI</i>)?	208
Co to są <i>backend frameworks</i> i podaj przykłady.	210
Wyjaśnij pojęcie <i>RESTful API</i> , jego znaczenie w komunikacji między aplikacjami i jakie technologie są stosowane w tworzeniu aplikacji opartych o <i>REST API</i> .	211
Co to jest <i>JSON</i> , jakie ma zastosowanie w wymianie danych i jak wygląda przykładowy plik w formacie <i>JSON</i> ?	212
Co to jest <i>Single Page Application (SPA)</i> i jakie są jego wady i zalety?	214
Jak działa <i>routing</i> w aplikacjach webowych?	215
Co to jest <i>Progressive Web App (PWA)</i> i jakie korzyści przynosi użytkownikom?	216
Co to jest <i>WebSocket</i> i jak umożliwia komunikację w czasie rzeczywistym?	217
Jak działa mechanizm lokalnego przechowywania danych w przeglądarce?	219
Co to jest <i>CDN (Content Delivery Network)</i> i jak wpływa na wydajność aplikacji?	221
Co to jest <i>middleware</i> w kontekście frameworków backendowych?	221
Wyjaśnij pojęcie <i>ORM (Object-Relational Mapping)</i> i jego zastosowanie.	222
Co to jest baza danych, jakie są rodzaje baz danych używanych w aplikacjach webowych (<i>SQL vs NoSQL</i>) i jakie typy danych są w nich przechowywane i przetwarzane?	224
Jak działa komunikacja między <i>frontendem</i> a <i>backendem</i> w aplikacji webowej?	226
Co to jest <i>API</i> , jakie są jego typy (<i>REST, GraphQL, SOAP</i>) i jak przebiega integracja <i>API</i> z aplikacjami?	228

Wyjaśnij różnice między serwerem dedykowanym a chmurą w kontekście hostowania aplikacji.	230
Co to jest <i>Server-Side Rendering</i> (SSR) i jakie są jego zalety?	232
Wyjaśnij pojęcie <i>Client-Side Rendering</i> (CSR) i kiedy jest stosowane.	233
Co to jest <i>HTTP/2</i> i jakie korzyści przynosi w porównaniu do <i>HTTP/1.1</i> ?	234
Jak działa mechanizm cache'owania w aplikacjach webowych?	235
Jakie znasz kody i klasy odpowiedzi <i>HTTP</i> ?	237
Co to są <i>microservices</i> i jakie są ich zalety w architekturze aplikacji?	238
Wyjaśnij pojęcie architektury monolitycznej w kontekście aplikacji webowych.	239
Co to jest <i>GraphQL</i> i jak różni się od tradycyjnych API <i>REST</i> ?	241
Jak działa mechanizm <i>drag and drop</i> w <i>HTML5</i> ?	242
Wyjaśnij pojęcie <i>Service Workers</i> w kontekście <i>PWA</i> .	244
Wyjaśnij różnice między protokołami <i>HTTP</i> i <i>WebSocket</i> .	245
Jak działa mechanizm geolokalizacji w przeglądarkach?	246
Co to jest <i>MIME type</i> i jakie ma znaczenie w przesyłaniu danych?	247
Co to są atrybuty <i>data-</i> w <i>HTML5</i> i jak są używane?	248
Jak działa mechanizm <i>lazy loading</i> obrazów i treści?	250
Co to jest <i>virtual DOM</i> i jakie są jego zalety w frameworkach frontendowych?	251
Co to jest <i>TypeScript</i> i jakie korzyści przynosi w tworzeniu aplikacji webowych?	252
Jak działa JavaScript bundler (np. <i>Webpack</i> , <i>Rollup</i>)?	253
Co to jest <i>transpiler</i> i jakie narzędzia są używane (np. <i>Babel</i>)?	255

Wyjaśnij pojęcie <i>polyfill</i> i kiedy jest potrzebny.	256
Co to jest <i>IndexedDB</i> i do czego służy w aplikacjach webowych?	257
Jak działa mechanizm <i>client-side routing</i> w <i>SPA</i> ?	259
Wyjaśnij pojęcie <i>hydration</i> w kontekście <i>SSR</i> .	260
Co to jest <i>JAMstack</i> i jakie są jego główne komponenty?	261
O czym informuje zawartość nagłówka <i>User-Agent</i> ?	262
Co oznacza, że <i>HTTP</i> jest protokołem bezstanowym?	263
Przed czym chroni <i>CSP</i> ?	264
Czy powinno się ustawiać flagę <i>HttpOnly/Secure</i> w <i>cookies</i> i dlaczego tak lub nie?	265
Do czego wykorzystuje się protokół <i>WebSocket</i> ?	266
Jakie są różnice między serwerami <i>Apache</i> i <i>Nginx</i> w kontekście hostowania aplikacji webowych?	267
KRYPTOGRAFIA	269
Co to jest kryptografia, jakie są jej główne cele i podstawowe zasady?	269
Wyjaśnij różnicę między kryptografią symetryczną a asymetryczną i ich zastosowania.	270
Co to jest klucz kryptograficzny, jakie są jego rodzaje i jak zarządzać kluczami?	272
Jak działa algorytm <i>AES</i> , czym jest szyfrowanie blokowe (<i>block cipher</i>) i jakie są tryby jego pracy (<i>ECB</i> , <i>CBC</i> itp.)?	274
Co to jest <i>RSA</i> i jak działa ten algorytm?	276
Wyjaśnij pojęcie funkcji skrótu (<i>hash function</i>), jakie są jej zastosowania oraz różnice między <i>MD5</i> , <i>SHA-1</i> , <i>SHA-256</i> i <i>SHA-3</i> .	277

Jakie są zagrożenia związane z używaniem słabych funkcji skrótu i co to jest atak kolizyjny?	279
Co to jest podpis cyfrowy i jak działają algorytmy DSA, ECDSA i ElGamal?	280
Jak działają algorytmy DSA, ECDSA i ElGamal?	281
Jak działa protokół <i>SSL/TLS</i> w zabezpieczaniu komunikacji, czym jest <i>handshake</i> i jakie ulepszenia wprowadza <i>TLS 1.3</i> ?	283
Wyjaśnij pojęcie certyfikatu cyfrowego, jego rolę, typy (<i>EV SSL, wildcard, self-signed, root CA</i>) oraz znaczenie <i>certificate pinning</i> .	284
Co to jest infrastruktura klucza publicznego (<i>Public Key Infrastructure, PKI</i>) i jak działa?	286
Wyjaśnij pojęcie losowości (<i>randomness</i>), entropii (<i>entropy</i>) i generatorów liczb pseudolosowych (<i>Pseudorandom Number Generators, PRNG</i>) w kryptografii.	287
Co to jest atak kryptograficzny (<i>cryptographic attack</i>), jakie są jego typy (<i>brute force, man-in-the-middle, replay, side-channel, padding oracle, chosen-plaintext, collision attack</i>) i jak się przed nimi bronić?	289
Co to jest kryptografia kwantowa (<i>quantum cryptography</i>) i kryptografia postkwantowa (<i>post-quantum cryptography</i>), jakie są ich potencjalne zastosowania?	291
Jak działa algorytm Diffie-Hellman, protokół <i>ECDH</i> i czym jest grupa Diffie-Hellmana?	292
Wyjaśnij pojęcie <i>salting</i> i <i>peppering</i> haseł, <i>hash stretching</i> , funkcji <i>KDF</i> (np. <i>PBKDF2</i>) i dlaczego są ważne.	295
Co to jest HMAC (Hash-Based Message Authentication Code) i jak działa?	296
Co to jest <i>steganography</i> i jak się różni od <i>cryptography</i> ?	297
Jak działa mechanizm <i>Perfect Forward Secrecy (PFS)</i> w protokołach kryptograficznych?	298
Co to jest algorytm szyfrowania <i>RC4 (Rivest Cipher 4)</i> i dlaczego nie jest już zalecany?	299

Jak działa protokół PGP (Pretty Good Privacy)?	300
Co to jest HSM (Hardware Security Module) i do czego służy?	301
Jak działa protokół <i>Kerberos</i> w kontekście kryptografii?	303
Co to jest zasada Kerckhoffs'a i jakie ma znaczenie w projektowaniu systemów kryptograficznych?	304
Jak działa mechanizm szyfrowania <i>end-to-end</i> w komunikatorach?	305
Jak działa protokół <i>IPsec</i> w kontekście kryptografii?	306
Jak działają tokeny <i>U2F</i> i co nam daje wykorzystanie <i>2FA</i> ?	307
Jakie techniki kryptograficzne są stosowane w <i>Blockchain</i> i jakie są ich zalety i wady w kontekście bezpieczeństwa danych?	308
Jakie są najważniejsze protokoły kryptograficzne stosowane w sieciach komputerowych?	311
Wytłumacz, jak działa kryptografia wieloczynnikowa.	313
Wyjaśnij różnicę między hashowaniem a szyfrowaniem.	314
Co to jest algorytm szyfrowania ChaCha20 i jakie ma zastosowania?	315
CYBERBEZPIECZEŃSTWO	316
Co to jest bezpieczeństwo informacji i jakie są jego główne cele?	316
Wyjaśnij triadę CIA (Confidentiality, Integrity, Availability).	316
Co oznacza autentyczność i nieodrzucałość w kontekście bezpieczeństwa informacji?	317
Jakie są podstawowe zagrożenia i podatności dla bezpieczeństwa informacji?	318
Wyjaśnij różnicę między podatnością (vulnerability) a zagrożeniem (threat).	318

Wyjaśnij różnicę między bezpieczeństwem informacji (bezpieczeństwo informacji) a bezpieczeństwem cybernetycznym (cyberbezpieczeństwo).319

Co to jest ryzyko (risk) w bezpieczeństwie informacji i jak je oceniać? 319

Jakie są główne zasady ochrony danych osobowych i regulacje (np. GDPR)? 320

Co to jest polityka bezpieczeństwa informacji (bezpieczeństwo informacji policy) i jakie elementy powinna zawierać? 322

Jakie są role i odpowiedzialności w zarządzaniu bezpieczeństwem informacji (bezpieczeństwo informacji management)? 323

Wyjaśnij znaczenie edukacji i świadomości bezpieczeństwa (security education and awareness) w organizacji. 324

Co to jest incydent bezpieczeństwa (security incident) i jak powinno się na niego reagować? 325

Jakie są podstawowe metody uwierzytelniania użytkowników (user authentication methods) i czym różni się autoryzacja (authorization) od uwierzytelniania (authentication)? 326

Jakie są różnice między atakami pasywnymi (passive attacks) a aktywnymi (active attacks)? 327

Co to jest bezpieczeństwo fizyczne (physical security) i jakie ma znaczenie dla ochrony informacji? 327

Jakie są standardy i normy związane z bezpieczeństwem informacji (bezpieczeństwo informacji standards and norms)? 328

Co to jest bezpieczeństwo aplikacji (application security) i dlaczego jest ważne? 329

Wyjaśnij rolę kryptografii (cryptography) w bezpieczeństwie informacji.330

Co to jest zarządzanie ryzykiem (risk management) w kontekście bezpieczeństwa informacji i jakie są jego główne etapy? 331

Jakie są strategie reagowania na ryzyko (risk response strategies)? 332

Co to jest apetyt na ryzyko (risk appetite) i jak wpływa na decyzje organizacji?	333
Jak tworzy się matrycę ryzyka (risk matrix) i do czego służy?	333
Co to jest plan ciągłości działania (Business Continuity Plan, BCP) i jak różni się od polityki bezpieczeństwa (security policy)?	334
Co to jest uwierzytelnianie wieloskładnikowe (Multi-Factor Authentication, MFA) i dlaczego jest ważne?	335
Co to jest zarządzanie tożsamością i dostępem (Identity and Access Management, IAM) i jakie są jego główne komponenty?	336
Wyjaśnij kontrolę dostępu opartą na rolach (Role-Based Access Control, RBAC) i atrybutach (Attribute-Based Access Control, ABAC).	337
Co to jest Single Sign-On (SSO) i jakie są jego zalety?	338
Jakie są wyzwania w zarządzaniu uprawnieniami użytkowników?	339
Co to jest identity federation i jakie ma zastosowanie?	340
Jakie są best practices w zarządzaniu aktualizacjami systemu operacyjnego?	340
Co to jest operating system hardening i jakie są jego etapy?	342
Jakie są metody zabezpieczania kont użytkowników w systemie?	343
Co to jest mechanizm kontroli dostępu (Access Control) w systemach operacyjnych?	344
Jakie są zagrożenia związane z niewłaściwą konfiguracją systemu operacyjnego?	345
Wyjaśnij pojęcie SQL Injection i jak można się przed nim bronić.	346
Co to jest Cross-Site Scripting (XSS) i jakie są metody jego zapobiegania?	347
Jakie są najlepsze praktyki w bezpiecznym programowaniu?	348
Co to jest test penetracyjny aplikacji i jakie są jego etapy?	349

Jakie narzędzia są używane do analizy bezpieczeństwa kodu źródłowego?	350
Co to jest bezpieczeństwo API i jakie są jego kluczowe elementy?	351
Jakie są różnice między testami statycznymi a dynamicznymi bezpieczeństwa aplikacji?	352
Co to jest deserializacja niebezpiecznych danych i jak wpływa na bezpieczeństwo aplikacji?	353
Jakie są zagrożenia związane z używaniem zewnętrznych bibliotek i jak je minimalizować?	354
Co to jest DevSecOps i jak wpływa na bezpieczeństwo aplikacji?	354
Jakie są metody ochrony danych w aplikacjach?	355
Jak tworzyć i wdrażać polityki bezpieczeństwa w organizacji?	356
Jak często powinno się aktualizować polityki i procedury bezpieczeństwa?	357
Co to jest firewall i jakie są jego typy?	358
Jak działają systemy wykrywania i zapobiegania włamaniom (IDS/IPS)?	359
Co to jest segmentacja sieci i jakie korzyści przynosi?	360
Jakie są najlepsze praktyki w konfiguracji sieci bezprzewodowych?	360
Co to jest VPN i jak wpływa na bezpieczeństwo sieci?	361
Co to jest atak typu Man-in-the-Middle i jak się przed nim bronić?	362
Jakie są metody szyfrowania komunikacji sieciowej?	362
Co to jest protokół SSL/TLS i jakie ma znaczenie dla bezpieczeństwa?	363
Co to jest atak DDoS i jakie są metody obrony przed nim?	364
Co to jest honeypot i jakie ma zastosowanie w bezpieczeństwie sieci?	365
Jakie są metody szyfrowania danych na dyskach i w bazach danych?	365

Jakie są zasady minimalizacji danych i dlaczego są ważne?	366
Co to jest anonimizacja i pseudonimizacja danych?	367
Jakie są obowiązki firmy w przypadku naruszenia ochrony danych osobowych?	367
Co to jest Privacy by Design i jak się ją implementuje?	368
Co to jest Data Loss Prevention (DLP) i jakie są jego funkcje?	369
Co to jest złośliwe oprogramowanie (malware) i jakie są jego rodzaje?	370
Jak działa oprogramowanie antywirusowe i jakie są jego funkcje?	371
Co to jest phishing i jak się przed nim bronić?	372
Co to jest atak typu zero-day i jak można się przed nim zabezpieczyć?	373
Co to jest botnet i jakie zagrożenia ze sobą niesie?	374
Jakie są etapy procesu reagowania na incydenty bezpieczeństwa?	374
Jakie są metody wykrywania incydentów bezpieczeństwa?	375
Co to jest test penetracyjny i jakie są jego cele?	377
Jakie są różnice między testem penetracyjnym a skanowaniem podatności?	377
Jakie są etyczne i legalne aspekty testów penetracyjnych?	378
Jakie narzędzia są powszechnie używane w testach penetracyjnych?	379
Co to jest Metasploit i jakie ma zastosowanie?	380
Co to jest chmura obliczeniowa i jakie są jej modele usług (IaaS, PaaS, SaaS)?	381
Jakie są główne zagrożenia bezpieczeństwa w chmurze?	382
Co to jest model współodpowiedzialności (Shared Responsibility Model) w chmurze?	383

Jakie są metody szyfrowania danych w chmurze?	384
Co to jest bezpieczeństwo aplikacji mobilnych i dlaczego jest ważne?	385
Jakie są najczęstsze zagrożenia dla aplikacji mobilnych według OWASP Mobile Top 10?	386
Jakie są metody zabezpieczania komunikacji na urządzeniach mobilnych?	388
Co to jest BYOD (Bring Your Own Device) i jakie są wyzwania z nim związane?	389
Jakie są metody ochrony danych na wypadek utraty lub kradzieży urządzenia?	390
Jakie są podstawowe elementy systemu bezpieczeństwa fizycznego?	391
Co to jest system SIEM i jakie są jego funkcje?	391
Jakie są najlepsze praktyki w monitorowaniu i analizie logów systemowych?	392
Co to jest audyt wewnętrzny i zewnętrzny w obszarze bezpieczeństwa?	393
Jakie są etapy procesu audytu bezpieczeństwa informacji?	394
Co powinien zawierać raport z audytu bezpieczeństwa?	395
Co to jest zgodność w kontekście bezpieczeństwa informacji?	395
Jakie są główne regulacje prawne dotyczące ochrony danych?	396
Jak sztuczna inteligencja wpływa na cyberbezpieczeństwo – zarówno pozytywnie, jak i negatywnie?	396
Co to jest supply chain attack i jakie są przykłady?	397
Co to jest zero trust security model i dlaczego zyskuje na popularności?	398
Jakie są zagrożenia związane z pracą zdalną i jak organizacje mogą się przed nimi chronić?	399
Co to jest quantum computing i jakie wyzwania stawia przed kryptografią?	400

Jakie są nowe techniki ataków socjotechnicznych?	401
Co to jest DevOps i jakie są jego główne założenia?	402
Jakie są kluczowe elementy DevSecOps i jak różni się od DevOps?	402
Jak integracja bezpieczeństwa w procesie CI/CD wpływa na jakość oprogramowania?	403
Co to jest shift-left w kontekście bezpieczeństwa i dlaczego jest ważne?	404
Jakie są metody zarządzania tajnymi danymi (secrets) w CI/CD pipelines?	404
Jakie są najlepsze praktyki w zabezpieczaniu kontenerów i środowisk Kubernetes?	405
Co to jest CSIRT i jakie są jego zadania?	407
Co to jest wirtualizacja i jakie są jej główne rodzaje?	407
Jakie są najlepsze praktyki w zabezpieczaniu środowisk wirtualnych i kontenerowych?	408
Jakie są metody monitorowania bezpieczeństwa w środowiskach wirtualnych?	410
Co to jest Kubernetes i jakie są jego mechanizmy bezpieczeństwa?	410
Co to jest inżynieria społeczna (social engineering) i jakie są jej główne techniki?	412
Co to jest atak typu CEO Fraud i jak go rozpoznać?	413
Jakie są najczęstsze podatności w aplikacjach webowych według OWASP Top 10?	414
Jakie są najlepsze praktyki w zarządzaniu sesjami użytkowników?	415
Jakie są metody walidacji i sanitizacji danych wejściowych?	416
Co to jest Insecure Direct Object References (IDOR) i jak im zapobiegać?	417
Jakie narzędzia są używane do analizy i testowania bezpieczeństwa aplikacji webowych?	418

Co to jest inteligencja o zagrożeniach (Threat Intelligence (analiza zagrożeń)) i jakie ma znaczenie dla bezpieczeństwa organizacji?	419
Jakie są główne źródła informacji o zagrożeniach?	419
Co to jest modelowanie zagrożeń i jakie są jego etapy?	420
Jakie są różnice między taktyczną, operacyjną i strategiczną inteligencją o zagrożeniach?	422
Jakie są metody analizy zachowania atakujących?	422
Co to jest MITRE ATT&CK Framework i jak jest używany w analizie zagrożeń?	424
Jakie są korzyści z integracji Threat Intelligence (analiza zagrożeń) z systemami bezpieczeństwa (np. SIEM)?	424
Co to jest Threat Hunting i jak różni się od reaktywnego podejścia do bezpieczeństwa?	425
Jakie są metody testowania bezpieczeństwa aplikacji mobilnych?	426
Jakie są różnice w zabezpieczaniu aplikacji na platformach Android i iOS?	427
Co to jest Code Obfuscation i jak pomaga w ochronie aplikacji mobilnych?	428
Co to jest Big Data i jakie wyzwania stawiają przed bezpieczeństwem?	429
Jakie są wyzwania związane z szyfrowaniem danych w środowiskach Big Data?	429
Co to jest Data Lake i jakie są jego implikacje dla bezpieczeństwa?	430
Jakie są zagrożenia związane z integracją różnych źródeł danych?	431
Co to jest OT Security i jak różni się od IT Security?	431
Jakie są główne zagrożenia dla systemów SCADA i ICS?	433
Jakie są metody ochrony sieci przemysłowych przed atakami cybernetycznymi?	434

Co to jest standard IEC 62443 i jakie ma znaczenie dla bezpieczeństwa OT?	435
Jakie są kluczowe komponenty architektury Zero Trust?	436
Jaka jest różnica pomiędzy podatnością 0-day a 1-day?	437
Co oznacza skrót CTF?	437
Co to są grupy APT i jakie stanowią zagrożenie?	437
Co to jest zasada czystego biurka, ekranu, druku i kosza?	438
Co to jest polityka retencji danych i dlaczego jest ważna?	439
SŁOWO KOŃCOWE	440
GDZIE SZUKAĆ DALEJ	443
O AUTORZE	449
O RECENZENTACH	450

Kryptografia

Co to jest kryptografia, jakie są jej główne cele i podstawowe zasady?

Kryptografia to dziedzina, która zajmuje się opracowywaniem metod zabezpieczania informacji przed nieuprawnionym dostępem, modyfikacją lub fałszowaniem. Polega na przekształcaniu danych (np. tekstu jawnego – *plaintext*) w formę nieczytelną (*ciphertext*) przy użyciu algorytmów i kluczy kryptograficznych. Poniżej przedstawiono jej główne cele oraz najważniejsze zasady:

Cel	Opis
Poufność (<i>Confidentiality</i>)	Zapewnienie, że treść wiadomości pozostaje ukryta przed osobami niepowołanymi.
Integralność (<i>Integrity</i>)	Gwarancja, że dane nie zostały zmienione w trakcie przesyłania lub przechowywania.
Autentykacja (<i>Authentication</i>)	Ustalenie tożsamości nadawcy i weryfikacja, czy jest on tym, za kogo się podaje.
Niezaprzeczalność (<i>Non-repudiation</i>)	Uniemożliwienie wyparcia się autorstwa wysłanej lub podpisanej wiadomości.

Podstawowe zasady kryptografii:

- Zasada Kerckhoffsza – bezpieczeństwo systemu nie powinno zależeć od utajniania sposobu działania algorytmu, lecz od kluczy.
- Algorytmy symetryczne (*symmetric algorithms*) – ten sam klucz służy do szyfrowania i deszyfrowania danych; przykładami są *AES* czy *3DES*.
- Algorytmy asymetryczne (*asymmetric algorithms*) – wykorzystują klucz publiczny (*public key*, do szyfrowania) i klucz prywatny

(*private key*, do deszyfrowania lub podpisu cyfrowego); wśród popularnych algorytmów znajdują się *RSA* i *ECC*.

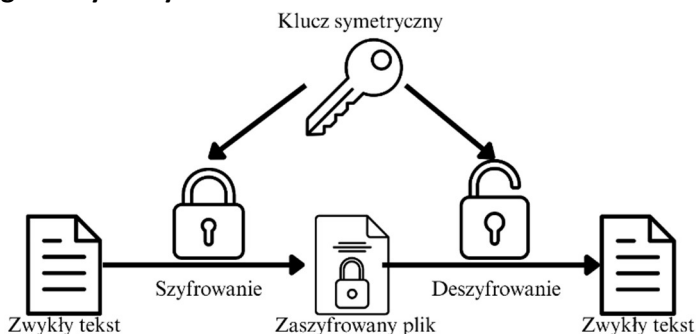
- Funkcje skrótu (*hash functions*) – przekształcają dowolny ciąg danych w ciąg o stałej długości, często wykorzystywane do weryfikacji integralności (np. *SHA-256*).
- Podpis cyfrowy (*digital signature*) – potwierdza autentyczność i integralność danych, opierając się zwykle na kryptografii asymetrycznej.

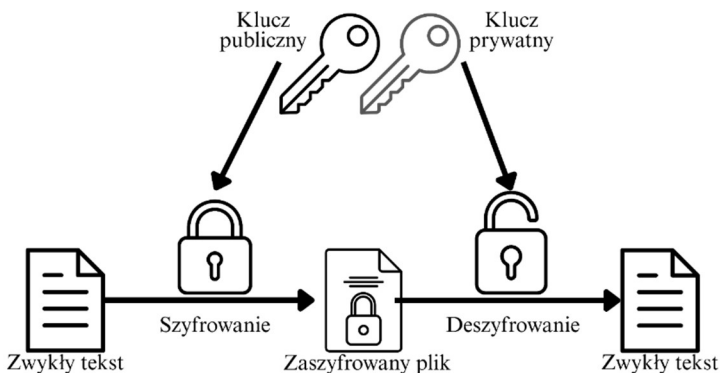
Wyjaśnij różnicę między kryptografią symetryczną a asymetryczną i ich zastosowania.

Kryptografia symetryczna (*symmetric cryptography*) opiera się na jednym kluczu służącym zarówno do szyfrowania (*encryption*), jak i odszyfrowywania (*decryption*) danych. Z kolei **kryptografia asymetryczna** (*asymmetric cryptography*) wykorzystuje parę kluczy: publiczny (*public key*) i prywatny (*private key*). Różnice widać nie tylko w mechanice działania, ale też w typowych zastosowaniach obydwu metod.

Kryptografia symetryczna

Kryptografia asymetryczna

Porównanie kryptografii symetrycznej i asymetrycznej:

Cecha	Kryptografia symetryczna (<i>Symmetric Cryptography</i>)	Kryptografia asymetryczna (<i>Asymmetric Cryptography</i>)
Liczba kluczy	Jeden klucz (wspólny)	Dwa klucze: publiczny i prywatny
Szybkość działania	Zazwyczaj bardzo szybka	Wolniejsza
Skalowalność	Problem rośnie przy większej liczbie użytkowników	Łatwiejsza obsługa wielu użytkowników
Bezpieczeństwo kluczy	Klucz musi być przekazany w bezpieczny sposób	Klucz publiczny można udostępniać otwarcie
Typowe zastosowania	Szyfrowanie dysków, transmisja dużych plików, VPN	Bezpieczna wymiana kluczy, podpisy cyfrowe

Zastosowania w praktyce:

- Kryptografia symetryczna (np. *AES*):
  - Szyfrowanie dużych ilości danych (ze względu na szybkość).
  - Zabezpieczanie połączeń *VPN* i protokołów takich jak *IPSec*.
- Kryptografia asymetryczna (np. *RSA*, *ECC*):

- Bezpieczna dystrybucja kluczy do późniejszego użycia w algorytmach symetrycznych.
- Podpisy cyfrowe (*digital signatures*) służące weryfikacji tożsamości i integralności danych.
- Infrastruktura Klucza Publicznego (*Public Key Infrastructure, PKI*), np. w certyfikatach *SSL/TLS*.

Zwykle w praktycznych rozwiązaniach te dwa rodzaje kryptografii się łączą: asymetryczna jest wykorzystywana do wymiany klucza symetrycznego, a następnie do właściwego szyfrowania danych używa się algorytmu symetrycznego. Taka hybrydowa metoda (*hybrid method*) łączy zalety obu podejść: wygodę bezpiecznego rozpowszechniania kluczy i wysoką wydajność szyfrowania.

Co to jest klucz kryptograficzny, jakie są jego rodzaje i jak zarządzać kluczami?

Klucz kryptograficzny (*cryptographic key*) to sekwencja bitów używana do szyfrowania (*encryption*) i deszyfrowania (*decryption*) danych lub do weryfikacji integralności (*integrity*) i autentyczności (*authenticity*) informacji. Klucze pełnią centralną rolę w systemach kryptograficznych, ponieważ bezpieczne przechowywanie i zarządzanie kluczami jest niezbędne do zachowania poufności (*confidentiality*) i wiarygodności danych.

Rodzaje kluczy kryptograficznych:

Rodzaj klucza	Opis	Zastosowanie
Symetryczny (<i>Symmetric</i>)	Wykorzystuje jeden klucz do szyfrowania i deszyfrowania. Klucz musi być utrzymywany w tajemnicy przez wszystkie strony komunikacji.	Szyfrowanie dużych zbiorów danych (np. szyfrowanie dysków, transmisji VPN). Wysoka wydajność, ale trudniejsza dystrybucja kluczy.
Asymetryczny (<i>Asymmetric</i>)	Wykorzystuje parę kluczy: publiczny (<i>public key</i> , ujawniany) i prywatny	Szyfrowanie w komunikacji (np. <i>TLS</i>), podpisy cyfrowe (<i>digital</i>)

Rodzaj klucza	Opis	Zastosowanie
	(<i>private key</i> , trzymany w tajemnicy).	<i>signatures</i>), wymiana kluczy dla szyfrów symetrycznych. Wolniejszy, lecz prostszy w dystrybucji.
Sesyjny (<i>Session key</i>)	Tworzony na krótki czas w trakcie konkretnego połączenia lub operacji.	Używany do jednorazowej, bezpiecznej komunikacji, np. w protokołach szyfrujących połączenie na czas sesji (<i>SSL/TLS</i>).
Ephemeryczny (<i>Ephemeral key</i>)	Generowany losowo i używany tylko raz albo bardzo krótko.	Zwiększa poufność w protokołach (np. <i>Perfect Forward Secrecy</i> w <i>TLS</i>), ograniczając ryzyko przechwycenia i odtworzenia klucza w przyszłości.

Zarządzanie kluczami (*Key Management*):

Poprawne zarządzanie kluczami to podstawa bezpieczeństwa kryptograficznego. Nawet najsilniejszy algorytm nie zagwarantuje ochrony, jeśli klucze nie będą przechowywane i dystrybuowane we właściwy sposób. Na zarządzanie kluczami składa się:

- Generowanie kluczy (*Key Generation*):
  - Wymaga wiarygodnego źródła losowości (np. generator liczb losowych spełniający normy *FIPS*).
  - Klucze powinny mieć odpowiednią długość zależną od algorytmu (np. *AES-256*, *RSA-2048/4096*).
- Dystrybucja i przechowywanie (*Distribution and Storage*):
  - Bezpieczne kanały komunikacji (np. protokoły szyfrujące, fizyczny transport w postaci tokenu).
  - Odpowiednie zabezpieczenia w oprogramowaniu i/lub sprzęcie (*HSM – Hardware Security Module*).

- Rotacja kluczy (*Key Rotation*):
  - Regularne zmiany kluczy ograniczają ryzyko związane z ich potencjalnym wyciekiem.
  - Dobrą praktyką jest ustalenie polityk okresowego odnawiania kluczy (np. co 90 lub 180 dni).
- Kontrola dostępu i audyt (*Access Control and Audit*):
  - Uprawnienia do używania, odczytu i modyfikacji kluczy muszą być ściśle ograniczone.
  - Monitorowanie i rejestrowanie użycia kluczy ułatwia wykrywanie nadużyć.
- Unieważnianie i niszczenie kluczy (*Key Revocation and Destruction*):
  - Jeśli klucz zostanie skompromitowany lub wygaśnie, należy go unieważnić (*revoke*).
  - Fizyczne usuwanie (np. wymazanie z pamięci) i zastąpienie nowym kluczem w celu uniemożliwienia odzyskania.

Jak działa algorytm AES, czym jest szyfrowanie blokowe (*block cipher*) i jakie są tryby jego pracy (*ECB, CBC* itp.)?

AES (*Advanced Encryption Standard*) to symetryczny algorytm szyfrujący, uznawany za standard w obszarze kryptografii. Operuje na blokach danych o stałym rozmiarze 128 bitów i wykorzystuje klucze o długościach 128, 192 lub 256 bitów. Szyfrowanie blokowe (*block cipher*) oznacza, że dane są dzielone na bloki o ściśle określonym rozmiarze i każdy z nich jest przetwarzany niezależnie (choć w zależności od wybranego trybu pracy może istnieć powiązanie między blokami).

W dużym uproszczeniu *AES* przeprowadza serię rund szyfrujących, w których dane wejściowe (blok 128-bitowy) są poddawane operacjom takim jak:

- *SubBytes* – zastosowanie nietrwalej funkcji *S-Box* (zamiana bajtów na inne bajty),
- *ShiftRows* – przesunięcie wierszy w stanie (wewnętrznej reprezentacji bloku),
- *MixColumns* – mieszanie kolumn (z wyjątkiem ostatniej rundy),
- *AddRoundKey* – dodanie (bitowe *XOR*) podklucza wygenerowanego z klucza głównego.

Każdy z powyższych kroków utrudnia odzyskanie pierwotnych danych bez znajomości klucza. W zależności od rozmiaru klucza wykonuje się 10, 12 lub 14 rund.

Tryby pracy AES (AES Modes of Operation)

Choć *AES* operuje na blokach 128-bitowych, w praktyce chcemy szyfrować dowolne ilości danych, często o wielkości większej niż jeden blok. Do tego służą tryby pracy (*modes of operation*). Oto najpopularniejsze:

Tryb	Opis	Zalety i wady
<i>ECB (Electronic Codebook)</i>	Najprostszy tryb: każdy blok jest szyfrowany niezależnie, bez dodatkowego łączenia bloków.	+ Bardzo prosty w implementacji - Bloki o tej samej treści szyfrują się tak samo, ujawniając wzory w danych
<i>CBC (Cipher Block Chaining)</i>	Każdy blok przed szyfrowaniem jest łączony (<i>XOR</i>) z poprzednim zaszyfrowanym blokiem. Pierwszy blok łączy się z wektorem początkowym (<i>Initialization Vector, IV</i>).	+ Ukrywa powtarzające się wzory w danych - Wymaga niezmienności kolejności bloków; błędy propagują się dalej
<i>CFB (Cipher Feedback)</i>	Realizuje szyfrowanie strumieniowe (<i>stream cipher</i>) na bazie szyfru blokowego, wykorzystuje	+ Może szyfrować dane w mniejszych porcjach niż rozmiar bloku - Może wolniej działać w

O Autorze

Wojciech Ciemski to specjalista cyberbezpieczeństwa z ponad dziesięcioletnim doświadczeniem w branży IT, koncentrujący się na defensywnych aspektach ochrony informacji. Jego obszary pracy obejmują bezpieczeństwo operacyjne, threat intelligence, audyty bezpieczeństwa oraz testy penetracyjne.

Jest założycielem bloga Security Bez Tabu®, który stanowi jedno z najbardziej rozpoznawalnych źródeł wiedzy o cyberbezpieczeństwie w Polsce. Publikuje tam materiały oparte na praktyce – analizy scenariuszy ataków, podejścia do detekcji zagrożeń oraz konkretne rozwiązania problemów, z którymi mierzą się zespoły bezpieczeństwa.

W 2024 roku znalazł się na globalnej liście „40 under 40 in Cybersecurity” jako jedyny reprezentant Polski. Od 2021 roku regularnie występuje na konferencjach branżowych, gdzie porusza tematy związane z praktycznym zastosowaniem cyberbezpieczeństwa w organizacjach.

Jest autorem serii „Cybersecurity w pytaniach i odpowiedziach”, skierowanej zarówno do osób rozpoczynających pracę w branży, jak i specjalistów porządkujących swoją wiedzę. Tworzy również programy szkoleniowe oparte na scenariuszach rzeczywistych, w tym „30-dniowe Wyzwanie Security”, w których uczestnicy pracują na zadaniach odzwierciedlających codzienną pracę w cyberbezpieczeństwie.

W swojej działalności edukacyjnej stawia na bezpośredni, techniczny przekaz oraz nacisk na praktykę. W ostatnich latach przeprowadził setki godzin szkoleń, pracując z osobami na różnych etapach kariery – od początkujących po specjalistów.

Traktuje cyberbezpieczeństwo jako proces wymagający ciągłego rozwoju, krytycznego myślenia i świadomego podejścia do ryzyka. Jego celem jest przekazywanie wiedzy w sposób użyteczny – taki, który można realnie zastosować w pracy.

O recenzentach

Esmeralda Kazia pełni funkcję Dyrektora ds. Monitorowania i Reagowania na Incydenty w Centrum Operacyjnym SOC C-SIRT przy Narodowym Urzędzie ds. Cyberbezpieczeństwa (NCSA) w Albanii. Odpowiada za nadzór nad krajowymi operacjami bezpieczeństwa, w tym wykrywanie, analizę i reagowanie na incydenty w czasie rzeczywistym.

W 2025 roku została wyróżniona na liście „40 Under 40 in Cybersecurity”, obejmującej liderów młodego pokolenia w tej dziedzinie. Reprezentowała Albanię m.in. podczas paneli Komitetu Bezpieczeństwa OBWE w Wiedniu, gdzie omawiała rozwój zagrożeń oraz budowanie odporności cyfrowej na poziomie państwowym.

Angażuje się również w inicjatywy wspierające rozwój kompetencji w sektorze cyberbezpieczeństwa, w tym działania na rzecz zwiększenia udziału kobiet w branży IT. Regularnie występuje publicznie i publikuje materiały dotyczące bezpieczeństwa infrastruktury krytycznej, ochrony danych oraz zagrożeń związanych z rozwojem sztucznej inteligencji.

Kunal Sehgal posiada ponad 19 lat doświadczenia w obszarze cyberbezpieczeństwa, w tym na stanowiskach kierowniczych w sektorze finansowym. Specjalizuje się w budowie i zarządzaniu usługami bezpieczeństwa oraz rozwijaniu programów cyberbezpieczeństwa w skali regionalnej.

Odegrał istotną rolę w tworzeniu dwóch organizacji typu ISAC (Information Sharing and Analysis Centers) w Singapurze, wspierających wymianę informacji o zagrożeniach w regionie Azji i Pacyfiku. Współpracował z krajowymi zespołami CERT, regulatorami oraz instytucjami rządowymi w zakresie przeciwdziałania cyberzagrożeniom.

Jego doświadczenie obejmuje zarówno aspekty techniczne, jak i zarządcze – od projektowania architektury bezpieczeństwa po wdrażanie mechanizmów nadzoru i zarządzania ryzykiem. Jest autorem publikacji branżowych, prowadzi działalność edukacyjną oraz posiada liczne certyfikaty i kwalifikacje zawodowe związane z cyberbezpieczeństwem.